

การใช้หลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

The Implementation of Curriculum based on Community Economic for Enhancing Secondary Students' Core Competency, and Life Skill and Career

เกียรติศักดิ์ ชัยยามะ
Kiadtisak Chaiyana

โรงเรียนทาเหนือวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1
Thanuawittaya School, Chiangmai Primary Educational Service Area Office 1
E-Mail kiadtisak.c@wattano.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะหลักของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน 3) พัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร เป็นงานวิจัยผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะหลัก แบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพ แบบประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียน แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X}$ =18.57, SD=3.15) รองลงมาคือสมรรถนะการคิดขั้นสูง ($\bar{X}$ =15.88, SD=1.12) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ =10.38, SD=1.73) 2) นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสมรรถนะ ($\bar{X}$ =24.17, SD=3.33) รองลงมาคือการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =22.02, SD=2.02) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ =21.48, SD=2.39) 3) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ ทักษะพื้นฐาน ความสามารถในการเรียนรู้ และการบูรณาการทักษะในการทำงานอยู่ในระดับมากขึ้นไป 4) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

คำสำคัญ: หลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชน; สมรรถนะหลัก; ทักษะชีวิตและอาชีพ

ABSTRACT

This research article aimed to 1) develop students' core competencies through learning activities according to the community economy-based curriculum at the secondary school level, 2) develop students' life and career skills, 3) develop student learning outcomes and 4) study student opinions on the curriculum. The sample group was 51 students at the secondary school level in the academic year 2023. The research tool was a core competency assessment form, life and career skills assessment form assessment of student learning outcomes, questionnaire on opinions towards the curriculum. Quantitative data were analyzed using averages, standard deviation, percentage and qualitative data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that 1) students developed core competencies after studying significantly higher than before studying at the .01 level. When considering each aspect, it was found that the highest mean was strong citizenship competencies ($\bar{X}$ =18.57, SD=3.15), followed by advanced thinking competency ($\bar{X}$ =15.88, SD=1.12), and the lowest average was competency in living in harmony with nature and science sustainably ($\bar{X}$ =10.38, SD= 1.73) 2) Students received higher life and career skills development after studying than before studying, with statistical significance at the .01 level. When considering each aspect, it was found that the highest mean was building relationships between people, competencies ($\bar{X}$ =24.17, SD=3.33), followed by management ($\bar{X}$ =22.02, SD=2.02) and the lowest average was communication ($\bar{X}$ =21.48, SD=2.39). 3) Results that occurred from Organize learning, basic skills, learning abilities and integration of work skills to a higher level. 4) Results of the study of students' opinions on the community economy-based curriculum to promote core competencies. Life and career skills of middle school students

Keywords: 1. curriculum based on community economic, 2. core competency, 3. life skill and career

บทนำ

โรงเรียนทาเหนือวิทยาเป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 4 ขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้เด็กสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ รองรับการเข้าร่วม เป็นโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ รุ่นที่ 3 (ครั้งที่ 2) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่, 2566) และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในการเสริมสร้างทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน มุ่งพัฒนานักธุรกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานหารายได้ และส่งเสริม ประสบการณ์อาชีพของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

โรงเรียนจึงได้พัฒนาหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีเนื้อหาสาระที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชน รวมทั้งสภาพบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย รายวิชาเพิ่มเติม 6 รายวิชา ได้แก่ 1) นวัตกรรมการท่องเที่ยวยั่งยืน 2) ปฏิบัติการท่องเที่ยวนิเวศวิถี 3) ศาสตร์พระราชาสู่เกษตรแนวใหม่ 4) ปฏิบัติการเกษตรวิถีใหม่ 5) การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และ 6) ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผ้าทอ และกิจกรรมชุมนุม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) ทำอาหารปกากะญอ 2) สื่อสารภาษากะเหรี่ยงสะกอ (S'gaw Karen) 3) อัตลักษณ์ชาวปกากะญอ 4) ศิลปะและดนตรีปกากะญอ และ 5) การละเล่นและกีฬาพื้นบ้านปกากะญอ และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมุ่งศึกษาผลการใช้หลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรเพื่อยกระดับพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามหลักการของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาโดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ และการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3) เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสานวิธี ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 70 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 60 คน มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกนที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 59 คน และสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) โดยกำหนดสัดส่วนจากนักเรียนในแต่ละระดับชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะหลักมีค่าความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.93 แบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพมีค่าความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.87 แบบประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีค่าความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.84 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรมีค่าความเที่ยงตรง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความ

เชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.79 การดำเนินการวิจัยจำแนกออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การเตรียมการก่อนใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนใช้หลักสูตร

1.1 ผู้วิจัยและคณะครูผู้สอนร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

1.2 ครูผู้สอนปทุมนิเทศชี้แจงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้

2.1 ครูผู้สอนนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริงตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) โดยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทำแบบประเมินก่อนเริ่มต้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Pre-Test) ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะหลัก และแบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพ

2.2 ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดปีการศึกษา 2566 ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

3.1 ครูผู้สอนดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียนเป็นการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างเรียน (Formative Assessment) ควบคู่ไปกับการสะท้อนผลระหว่างการจัดการเรียนรู้ (Reflection)

3.2 ครูผู้สอนประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้โดยนักเรียน ครู และบุคลากรจากภาคีเครือข่ายหน่วยงานสถานประกอบการร่วมประเมินผลผู้เรียน เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

3.3 คณะกรรมการฯ ให้นักเรียนทำแบบประเมินหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 (Post-Test) ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะหลัก และแบบประเมินทักษะชีวิตและอาชีพ ควบคู่กับการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร

3.4 ผู้วิจัยและคณะกรรมการฯ ร่วมกันสรุปผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ สมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

3.1 ผลการพัฒนาสมรรถนะหลักของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาสมรรถนะหลักของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมรรถนะหลัก	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test	p-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. สมรรถนะการจัดการตนเอง	20	9.95	0.91	14.40	2.16	14.43	.00
2. สมรรถนะการคิดขั้นสูง	20	11.27	2.00	15.88	1.12	16.65	.00
3. สมรรถนะการสื่อสาร	15	7.53	0.72	11.95	1.13	25.22	.00
4. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม	20	11.15	1.13	13.35	1.98	7.94	.00
5. สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	25	15.75	2.92	18.57	3.15	5.02	.00
6. สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียุคสมัยอย่างยั่งยืน	15	8.32	0.47	10.38	1.73	8.93	.00
คะแนนรวมทั้งหมด	115	63.97	3.25	84.53	4.98	24.47	.00

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X}$ =18.57, SD=3.15) รองลงมาคือสมรรถนะการคิดขั้นสูง ($\bar{X}$ =15.88, SD=1.12) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิถียุคสมัยอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ =10.38, SD=1.73)

3.2 ผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ทักษะชีวิตและอาชีพ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test	p-value
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านการสื่อสาร	30	13.12	2.28	21.48	2.39	31.36	.00
2. ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล	35	13.57	2.54	24.17	3.33	41.55	.00
3. การคิดแก้ปัญหา	25	12.72	1.87	21.98	2.04	44.76	.00
4. การบริหารจัดการ	25	13.17	1.75	22.02	2.02	37.08	.00
คะแนนรวมทั้งหมด	115	52.57	4.31	89.65	5.25	74.10	.00

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลสมรรถนะ ($\bar{X}$ =24.17, SD=3.33) รองลงมาคือการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =22.02, SD=2.02) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ =21.48, SD=2.39)

3.3 ผลการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	ผลการประเมินในระดับมาก-มากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ)					
	ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
	นักเรียน	ครูผู้สอน	ภาคีเครือข่าย	นักเรียน	ครูผู้สอน	ภาคีเครือข่าย
1. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้	60.78	58.82	68.63	88.24	90.20	94.12
2. ทักษะพื้นฐาน	68.63	74.51	78.43	92.16	88.24	90.20
3. ความสามารถในการเรียนรู้	74.51	78.43	78.43	94.12	92.16	98.04
4. การบูรณาการทักษะในการทำงาน	78.43	68.63	78.43	98.04	94.12	92.16
ภาพรวม	70.59	70.10	75.98	93.14	91.18	93.63

จากตารางที่ 3 พบว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากขึ้นไป เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ ทักษะพื้นฐาน ความสามารถในการเรียนรู้ และการบูรณาการทักษะในการทำงานอยู่ในระดับมากขึ้นไป

3.4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. เป้าหมายหลักสูตร	4.56	0.62	มากที่สุด
2. เนื้อหาสาระ	4.57	0.65	มากที่สุด
3. กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้	4.54	0.65	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล	4.51	0.67	มากที่สุด
5. ทรัพยากรการเรียนรู้	4.60	0.60	มากที่สุด
6. การประเมินผลหลักสูตร	4.61	0.61	มากที่สุด
7. การบริหารจัดการหลักสูตร	4.55	0.64	มากที่สุด
ภาพรวม	4.56	0.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการประเมินผลหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.61,

SD=0.61) รองลงมาคือทรัพยากรการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.60, SD=0.60) และค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือการวัดและประเมินผลเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.51, SD=0.67)

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลักหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะนักเรียนได้ฝึกการสื่อสารทั้งพูดและเขียนนำเสนอผลการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เช่น การพูดนำเสนอ คลิปวิดีโอ พัฒนาการคิดขั้นสูงโดยเลือกหรือตั้งประเด็นคำถาม ค้นคว้าหาความรู้หรือคำตอบ ลงมือทำกิจกรรม และสร้างองค์ความรู้ตามกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ผู้เรียนสามารถจัดการตนเองในการเรียนรู้และสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้ ทั้งนี้เนื้อหการเรียนรู้สัมพันธ์กับกิจกรรมเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว การเกษตร การทอผ้า วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นพลังซึ่งเชื่อมโยงกับอำนาจละมุนหรืออำนาจอ่อน (Soft Power) เป็นรูปแบบการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ (บัณฑิต รัตนไตร ศศิรัช สายขุน และอุษา ศิลป์เรืองวิไล, 2566) ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อยู่ร่วมกับธรรมชาติในท้องถิ่นและวิทยาการในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับการส่งเสริมให้รู้เคารพสิทธิ รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ผ่านการสร้างนวัตกรรมของกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานทั้งในรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมชุมนุมตามหลักสูตร ซึ่งเป็นการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่นำกรอบสมรรถนะไปใช้ร่วมกับหลักสูตรที่อิงบริบทเป็นฐาน (Context-Based Curriculum) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ทั้งนี้มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการศึกษาสมรรถนะหลักของขวัญชนก การิก มณฑิรา จารุเพ็ง และพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2565) พบว่าสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนกลุ่มทดลองมีสมรรถนะทางสังคมสูงขึ้นหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่อรธิดา ประสาร วิมลวรรณ เปี่ยมจาด และเอกชัย ดวนใหญ่ (2565) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะความคิดขั้นสูงและสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม พบว่าสมรรถนะในการเรียนรู้ของนักเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้านดังนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับมากที่สุด การคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด การทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนกิตติศักดิ์ มโนพัฒนกร และชลธิชา คำกองแก้ว (2565) พบว่าความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีลำดับความต้องการจำเป็นจากค่ามากที่สุดไปน้อยสุด คือ สมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม และสมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และสมรรถนะการสื่อสาร ส่วนผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศและระดับชั้นพบว่าสมรรถนะการจัดการตนเองมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

2. นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะนักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน สร้างสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในกลุ่มในการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและการฝึกปฏิบัติการณ์นอกสถานที่ บริหารจัดการเวลาในการเรียนรู้และทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน และสื่อสารผ่านรูปแบบต่างๆ ทั้งในการพูด เขียน และใช้กราฟฟิกประกอบเทคโนโลยีในการนำเสนอด้วยรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับผลการวิจัยของธราพงษ์ การกระโทก กิตติชัย สุธาสิโนบล และวิไลลักษณ์ ลังกา (2566) เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าประสิทธิผลสมรรถนะด้านทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตร มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉกเช่นเดียวกับณัฐธิดา ดวงแก้ว (2565) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 พบว่าผลการประเมินระดับทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 อยู่ในระดับมาก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และปนัดดา นกแก้ว และชัยอนันต์ มั่นคง (2564) พบว่าทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามการประเมินของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สอดคล้องกันโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลักทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับมากขึ้นไป เพราะนักเรียนนำเสนอผลการศึกษาโครงการส่งเสริมทักษะอาชีพผ่านการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว การเกษตร การทอผ้า วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครูร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน เลือกรหรือตั้งประเด็นคำถาม ค้นคว้าหาความรู้หรือคำตอบ ลงมือทำกิจกรรม สร้างองค์ความรู้ นำเสนอผลงานหรือความรู้ปรับปรุงและเผยแพร่ต่อสาธารณะตามความเหมาะสมบริบทของรายวิชาและระดับชั้นโดยเน้นบทบาทผู้เรียนเป็นสำคัญโดยครูมีบทบาทอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของบุษกร วิเศษสมบัติ (2564) เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะอาชีพและเจตคติต่ออาชีพของนักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี พบว่านักเรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) กำหนดว่าผลงานหรือผลการปฏิบัติเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ของครู สะท้อนถึงการได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน ความสามารถในการเรียนรู้ (Cognitive Abilities) ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน และการบูรณาการทักษะในการทำงาน (Cross-functional Skills) ตามวัยและลักษณะของผู้เรียน

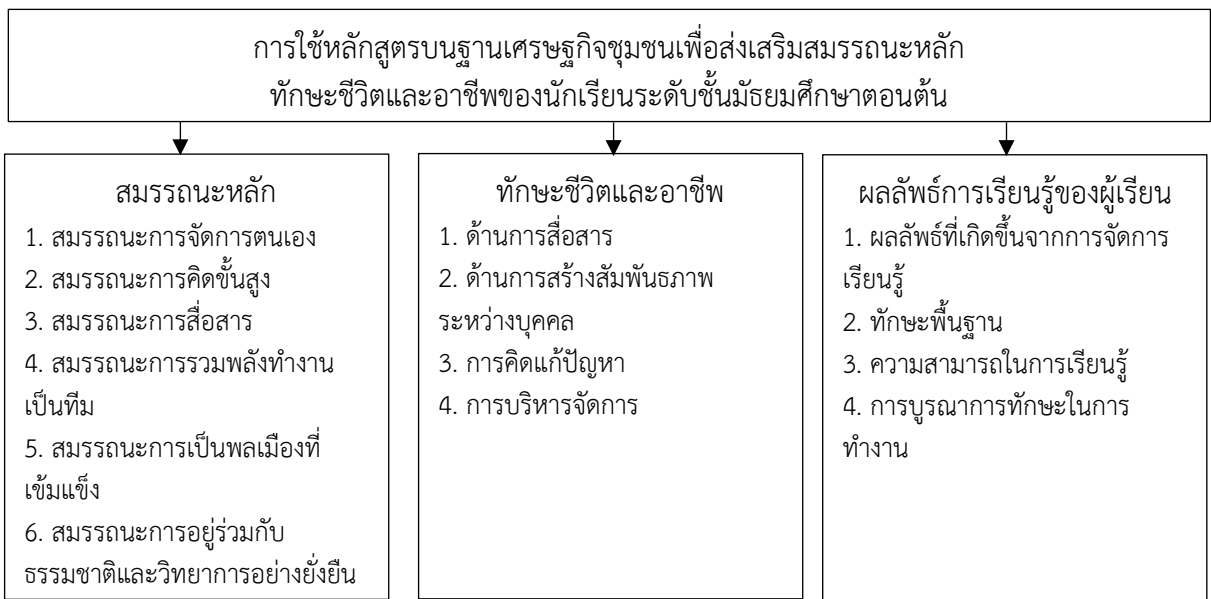
4. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลักทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะมีการประเมินผลรับรองหลักสูตรทั้งในระยะก่อนและหลังใช้หลักสูตร มีทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ คลังทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ บุคลากร และสถานที่ฝึกปฏิบัติการ และการจัดสรรงบประมาณรองรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนและสภาพบริบททางวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการพัฒนาวิชาชีพครูในระยะเตรียมการ พัฒนาหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้คือการเรียนรู้โครงการเป็นฐาน มีการวัดและประเมินผลในระยะ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนตามการประเมินสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับการวิจัยของอรธิดา ประสาร วิมลวรรณ เปี่ยมจาด และเอกชัย ดวนใหญ่ (2565) เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่มีชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความคิดขั้นสูงและสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่าความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับบุษกร วิเศษสมบัติ (2564) เรื่องการ

พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะอาชีพและเจตคติต่ออาชีพของนักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี มีผลการประเมินความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และวารี โสขุม่า ปราโมทย์ จันทร์เรือง และเนติ เฉลยวาเรศ (2561) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการแกะสลักดอกหน่อไม้ไผ่ตงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี มีผลการวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่ออาชีพแกะสลักดอกหน่อไม้ไผ่ตงพบว่า นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพการแกะสลักดอกหน่อไม้ไผ่ตงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การใช้หลักสูตรพื้นฐานเศรษฐกิจชุมชนส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลัก 6 ด้าน ทักษะชีวิตและอาชีพ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามแนวทางของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในด้านกลยุทธ์การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ทำให้นักเรียนสามารถสำเร็จการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำสิ่งที่ได้รับการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ต่อยอดทั้งในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและประกอบสัมมาอาชีพต่อไป

สรุป

การใช้หลักสูตรพื้นฐานเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ นักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 มีผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป และมีความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐานมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามหลักสูตร ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีนโยบายส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมนี้ไปสู่ออกกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาอื่นๆ และสามารถปรับประยุกต์ให้สอดคล้องตามบริบทและความต้องการของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

นักเรียนได้รับการพัฒนาสมรรถนะหลัก ทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรบนฐานเศรษฐกิจชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบนฐานแนวคิดในเรื่องอื่นๆ โดยนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร เช่น วัฒนธรรมความเชื่อปกากะญอกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติป่าต้นน้ำ ภูมิปัญญาปกากะญอในการจัดการป่าชุมชน วิถีชีวิตคนปกากะญอและป่าชุมชน เป็นต้น

แหล่งอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ มโนพัฒนกร และชลธิชา คำกองแก้ว. (2565). ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะหลักตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 17(2), 24-38.
- ขวัญชนก การิก มณฑิรา จารุเพ็ง และพัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2565). การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยกิจกรรมกลุ่ม. *วารสาร "ศึกษาศาสตร์ มจร" คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 10(2), 89-99.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. (2566, 20 กรกฎาคม). *ประกาศคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง รายชื่อโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ รุ่นที่ 3 (ครั้งที่ 2) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*.
- ณัฐธิดา ดวงแก้ว. (2565). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 17(2), 129-143.
- ธราพงษ์ การกระโทก กิตติชัย สุธาสิโนบล และวิไลลักษณ์ ลังกา. (2566). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านทักษะอาชีพและความเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 7(12), 202-212.
- บัณฑิต รัตนไตร ศศิรัช สายขุน และอุษา ศิลป์เรืองวิไล. (2566). ประเทศไทยและอำนาจละมุน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 13(1), 43-53.
- บุษกร วิเศษสมบัติ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะอาชีพและเจตคติต่ออาชีพของนักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 38(103), 215-226.

- ปนัดดา นกแก้ว และชัยอนันต์ มั่นคง. (2564). ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 8(1), 263-278.
- วารี โสขุมมา ปราโมทย์ จันทร์เรือง และเนติ เฉลยวาเรศ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเรื่องการแกะสลักดอกหน่อไม้ไผ่ตงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารลวงศรี วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 2(2), 29-44.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566, 14 พฤศจิกายน). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู*. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://otepc.go.th/images/00_YEAR2564/03_PV1/1Mv9-2564.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อรธิดา ประसार วัฒนวรรณ เปี่ยมจาด และเอกชัย ดวนใหญ่. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่มีชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะความคิดขั้นสูงและสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(7), 13-31.